

ปัญหาการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกยึดในคดีอาเสพติด

วิศรา ริมโพธิ์เงิน

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกยึดในคดีอาเสพติด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเป็นมา แนวคิด มาตรการรับทรัพย์สินและการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกยึดในคดีอาเสพติด ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจรายละเอียดความเป็นมา แนวคิด มาตรการรับทรัพย์สินในคดีอาเสพติด อันเป็นกระบวนการแรกเริ่มจนนำมาสู่การเก็บรักษาทรัพย์สินที่ได้จากการยึดทรัพย์สินในคดีอาเสพติด รวมถึงการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการรับทรัพย์สินและการเก็บรักษาทรัพย์สินในคดีอาเสพติด เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไข ปัญหาการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกยึดในคดีอาเสพติด

เนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีกฎหมายให้อำนาจในการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกยึดในคดีอาเสพติด ได้ก่อให้เกิดผลกระทบในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายในการยึดทรัพย์สินในคดีอาเสพติด นอกจากนี้ยังเป็นการทำให้ประโยชน์ของราชการเสียหายจากปัญหาดังกล่าว

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกยึดในคดีอาเสพติด พบว่ามีประเด็นปัญหาอยู่หลายประการ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ปัญหาประการที่หนึ่ง ปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีกฎหมายให้อำนาจในการเก็บรักษาทรัพย์สินก่อนคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีคำสั่ง กล่าวคือ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาการยึดและอายัดทรัพย์สินในคดีอาเสพติดนั้น เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองใช้อำนาจตามกฎหมายในการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและทำการตรวจสอบยึดทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แล้วนำทรัพย์สินนั้นมาเก็บรักษาระหว่างที่เสนอคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแล้วแต่กรณี ให้มีคำสั่งให้ตรวจสอบทรัพย์สินและยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหา นั้น โดยปรากฏว่ายังไม่มีกฎหมายรองรับหรือให้อำนาจแก่ผู้ใดในการเก็บรักษาทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองตรวจยึดไว้เพื่อเสนอตรวจสอบตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 และไม่สามารถนำระเบียบการตำรวจ

เกี่ยวกับคดี มาใช้กับการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกยึดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 เนื่องจาก ทรัพย์สินนั้นมีเจ้าของกลาง ในคดีอาญา หรือของกลางอย่างอื่นตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เรื่อง ของกลาง

ปัญหาประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์หรือรูปแบบ วิธีการเก็บรักษาทรัพย์สิน เนื่องจาก หลักเกณฑ์การเก็บรักษาทรัพย์สินตามระเบียบคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ว่าด้วยการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกยึดอายัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2557 เป็นการเก็บรักษาทรัพย์สินที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดแล้วเท่านั้น เมื่อส่วนทรัพย์สินที่อยู่ระหว่างเสนอคณะกรรมการหรือเลขาธิการให้มีคำสั่งยึดหรืออายัดนั้น ไม่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ รูปแบบ วิธีการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกต้อง ทำให้ทรัพย์สินสูญหาย เสียหาย เสื่อมมูลค่า หรือเสื่อมสภาพ ก่อนคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจะมีคำสั่งให้ตรวจสอบและยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 อันก่อให้เกิดความเสียหายต่องานราชการ

ปัญหาประการที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์การส่งมอบและการรับมอบทรัพย์สินระหว่างหน่วยงานผู้นำยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้เพื่อตรวจสอบตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 และป.ป.ส. กล่าวคือ ไม่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์การส่งมอบและการรับมอบทรัพย์สินระหว่างผู้นำยึดกับพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายให้ทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน เช่น ระยะเวลาการส่งมอบทรัพย์สินที่ผู้นำยึดต้องส่งมอบให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น ต้องส่งมอบภายในระยะเวลาเท่าใด หลังจากพนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือขอรับทรัพย์สินที่มีคำสั่งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้ยึดหรืออายัด เป็นต้น

จากกรณีนี้ทำให้เกิดปัญหาการส่งมอบทรัพย์สินที่ล่าช้า โดยเฉพาะทรัพย์สินประเภท เงินสด ทองรูปพรรณ และยานพาหนะ ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส.

ปัญหาประการที่สี่ ปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีกฎหมายในการกำหนดความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากการเก็บรักษาทรัพย์สินก่อนคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือเลขาธิการ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน จึงเป็นปัญหาว่า เมื่อเกิดความเสียหายแก่เจ้าของทรัพย์สินหรือผู้อาจอ้างเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หรือทรัพย์สินเกิดสูญหาย เสียหาย เสื่อมสภาพไป ในระหว่างการยึดหรืออายัดเพื่อยึดให้มีคำสั่งนั้น ผู้ใดหรือหน่วยงานใดจะเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น มีหลักเกณฑ์ในการชดเชยค่าเสียหายอย่างไร ความเสียหายเพียงใดที่สามารถใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายได้ เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายกำหนดความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากการเก็บรักษาทรัพย์สินที่คณะกรรมการหรือเลขาธิการอาจมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรืออาจไม่มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน จึงเป็นการกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น

จากการศึกษาค้นคว้าความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกยึดในคดียาเสพติด ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะคือ

1. การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีกฎหมายให้อำนาจในการเก็บรักษาทรัพย์สินก่อนคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีคำสั่ง กล่าวคือ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

ผู้จัดทำเห็นควรให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 โดยควรแก้ไขเพิ่มเติมของกฎหมายในส่วนของการเก็บรักษาทรัพย์สินก่อนที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือเลขาธิการคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน โดยให้เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบสำนวนคดี หรือเจ้าพนักงานตำรวจผู้มีหน้าที่เก็บรักษาทรัพย์สินของกลางในคดีอาญาเป็นผู้รับผิดชอบเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 โดยให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติดังนี้

ข้อ 6/1 ในกรณีที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือเลขาธิการคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน แล้วแต่กรณี ยังมีได้มีคำสั่งให้ตรวจสอบทรัพย์สินและคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และเจ้าพนักงานได้เสนอสำนวนตรวจสอบทรัพย์สินเพื่อให้มีคำสั่งแล้วนั้น ผู้ที่มีหน้าที่เก็บรักษาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดในพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบ อันเป็นบุคคลที่เลขาธิการมีคำสั่งแต่งตั้ง ประกอบด้วย ผู้กำกับการหรือหัวหน้าสถานี พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดี พนักงานตำรวจผู้รับผิดชอบงานคดีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้กำกับการหรือหัวหน้าสถานียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป ให้เป็นผู้มีหน้าที่เก็บรักษาทรัพย์สินของผู้ต้องหารายใดโดยเฉพาะ

ในระหว่างที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือเลขาธิการคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินดำเนินการให้มีคำสั่งเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามระเบียบนี้ ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาทรัพย์สินอาจมอบหมายให้ผู้อื่นซึ่งผู้ใดทำการแทนก็ได้

2. การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์หรือรูปแบบ วิธีการเก็บรักษาทรัพย์สินที่อยู่ระหว่างเสนอคณะกรรมการหรือเลขาธิการให้มีคำสั่งยึดหรืออายัด

สืบเนื่องจากประเด็นปัญหาในเรื่องของผู้มีหน้าที่เก็บรักษาทรัพย์สินก่อนที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือเลขาธิการคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะมีคำสั่งจึงเสนอแนวทางแก้ไขระเบียบคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ว่าด้วยการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2547 เพิ่มเติมข้อ 6/1 นอกจากนี้ทางผู้จัดทำเห็นสมควรแก้ไขระเบียบคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ว่าด้วยการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2547 ข้อ 7 ให้อำนาจกับผู้มีหน้าที่ในข้อ 6/1

ข้อ 7/1 ให้ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาทรัพย์สินตามข้อ 6/1 มีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ตรวจสอบถูกต้องของทรัพย์สินที่จะต้องเก็บรักษาหรือส่งมอบ
- 2) จัดทำบัญชีทรัพย์สินที่เก็บรักษา
- 3) จัดทำหลักฐานการรับหรือส่งมอบทรัพย์สิน
- 4) เก็บรักษาดูแลและรหัสของสถานที่เก็บรักษาทรัพย์สินตามข้อ ๕
- 5) ตรวจสอบเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น ความชำรุดบกพร่อง และรายงานความเคลื่อนไหวหรือผลการตรวจสอบเกี่ยวกับทรัพย์สิน ทั้งนี้ ตามที่เลขาธิการกำหนด
- 6) เก็บรักษาทรัพย์สินที่ได้รับมอบไว้ให้ปลอดภัย
- 7) ส่งมอบทรัพย์สินแก่บุคคลที่เลขาธิการมีคำสั่ง
- 8) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้มีหน้าที่เก็บรักษาทรัพย์สิน

3. การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์การส่งมอบและการรับมอบทรัพย์สินระหว่างหน่วยงานผู้นำยึดหรืออายัดทรัพย์สิน(เจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง) ซึ่งได้ยึดหรืออายัดไว้เพื่อตรวจสอบตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 และป.ป.ส.

ผู้จัดทำเห็นสมควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ว่าด้วยการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2547 หมวด 2 การส่งมอบและรับมอบทรัพย์สิน โดยเห็นสมควรให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติในการกำหนดระยะเวลาในการส่งมอบทรัพย์สินของเจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองผู้ทำการเก็บรักษาทรัพย์สินไว้เบื้องต้น ให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายให้ดำเนินการแทนคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หลังจากที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือขอรับทรัพย์สินที่มีคำสั่งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้ยึดหรืออายัดให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดตามกฎหมาย เช่น กำหนดกรอบระยะเวลาการส่งมอบทรัพย์สินให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ภายหลังจากที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ส่งหนังสือขอรับทรัพย์สินไปยังเจ้าพนักงานผู้เก็บรักษาทรัพย์สินไว้เบื้องต้น ภายใน 1 เดือน นับแต่วันที่ไปรษณีย์ประทับตราส่งเป็นต้น

4. การแก้ไขปัญหาลักษณะการไม่มีกฎหมายในการกำหนดความรับผิดชอบความเสียหายอันเกิดจากการเก็บรักษาทรัพย์สินก่อนคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน

ผู้จัดทำเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 โดยเพิ่มเติมการกำหนดความรับผิดชอบความเสียหายอันเกิดจากการเก็บรักษาทรัพย์สินก่อนคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน โดยหากเกิดความเสียหายแก่เจ้าของทรัพย์สินหรือผู้อาจอ้างเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หรือทรัพย์สินเกิดสูญหาย เสียหาย เสื่อมสภาพไป ในระหว่างการยึดหรืออายัดเพื่อรอให้มีคำสั่งนั้น หากเจ้าพนักงานผู้เก็บรักษาทรัพย์สินไว้เบื้องต้น ไม่ว่าจะเป็นเจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหากกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย ในการตรวจสอบทรัพย์สินและยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ภายใต้อำนาจของกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รวมทั้งไม่กระทำละเมิดอันเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เจ้าพนักงานผู้เก็บรักษาทรัพย์สินไว้เบื้องต้นนั้น ก็มิต้องรับผิดชอบเป็นการเฉพาะตัว ส่วนการรับผิดชอบค่าเสียหายแก่เจ้าของทรัพย์สินหรือผู้อาจอ้างเป็นเจ้าของทรัพย์สิน กรณีที่ทรัพย์สินเกิดความ

เสียหาย สูญหาย หรือเสื่อมมูลค่าไป ในระหว่างที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือ
เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ดำเนินการให้มีคำสั่งตรวจสอบ
ทรัพย์สินและยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น ควรกำหนดให้มีการชดใช้เยียวยาจากกองทุนป้องกัน
และปราบปรามยาเสพติด แต่ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ความร้ายแรงแห่งความเสียหาย หรือ
เสื่อมมูลค่านั้น ว่าจำต้องเสียหายหรือเสื่อมมูลค่าเพียงใด จึงจะได้รับการชดใช้เยียวยา